

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
מרת מרים רחל בנימין
ע"ה בת מרת ביילא ע"ה
בת מרת רבקה ע"ה בת
רבינו הגה"ק זצ"ל
נלב"ע י"ד אייר תשמ"ח
תנצב"ה

פר' אמור תשפ"ג

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אברק"ק סאסרעגען

בס"ד, שנה ב', גליון מס' 61

פרשת אמור

כל הגדול מחברו עליו להרבות גדרים וסייגים

אָמַר אֶל הַפְּקָדִים בְּנֵי אֶהֱרָן וְאֶמְרָתְךָ אֱלֹהִים וּגְוִי
(ויקרא כא, א)

שאחרים אינם צריכים להקפיד עליהם כל כך. וזהו "להזהיר גדולים" כנ"ל הגדול מחבירו, "על הקטנים", להשמר אף מהדברים הקטנים שאחרים אינם צריכים כל כך להישמר.

וכן יש לרמז במה שכתוב בהמשך הפרשה (כב, ב), "דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי וגו'". "דבר אל אהרן ואל בניו" היינו הגדולים, "וינזרו מקדשי בני ישראל", שעליהם להינזר אף ממה שאצל שאר בני אדם הוא טוב וראוי, וכמו שנהגו יוסף בן יועזר ורבי יוחנן וכנ"ל, ועל ידי זה "ולא יחללו את שם קדשי", כי חילול ד' הוא כגון שילך רבי יוחנן ד' אמות בלי תורה ותפילין.
(ח"א שעה)

פירש רש"י, "אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים".

הנה אמרו חז"ל (סוכה נב, א) "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", ולכן כל הגדול מחבירו עליו להוסיף עוד גדרים וסייגים, וכמו שאמרו חז"ל (תגיגה יח, ב עיי"ש עור) "יוסף בן יועזר חסיד שבכהונה והיתה מטפחתו מדרס לקודש", וכמו"כ מצינו שאמר רבי יוחנן (יומא פו, א עיי"ש עור) "היכי דמי חילול השם כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין".

וזהו שרמז הכתוב, "אמור אל הכהנים" שידעו ותמיד יהי נגד עיניהם, שהם "בני אהרן" וחשובים וגדולים ביותר, ומכיון שכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו עליהם להשמר ביותר אף מדברים

היסוד לקבלת התורה הוא האמונה בד'

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמְחַרַת הַשָּׁבָת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שְׁבַע שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה
(ויקרא כג, טו)

קודש הוא זכר למעשה בראשית וכדכתיב "כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש" (שמות לא, יז), והוא יסוד האמונה.

ובזה אפשר גם לבאר לשון חז"ל "בשבת ניתנה תורה" (שבת פו, ב), "בשבת" כלומר ע"י האמונה שנמשכת מכח השבת, "ניתנה תורה".
(ח"א שעה)

צריך ביאור למה אמר הכתוב "ממחרת השבת" וכיוון בזה למחרת יום טוב (רש"י), אמאי לא כתב בפירוש "ממחרת יום טוב" ובכך לא יהי מקום לטעות הצדוקים¹.

ונראה שבא הכתוב כאן לרמז על עיקר ויסוד ההכנה לקבלת התורה והוא האמונה בד', ולזה כתב "ממחרת השבת" דייקא, כי שבת

השראת השכינה דשבת הוא אפילו לבעלי מדרגה קטנה

שֵׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלֹאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן קָדֵשׁ לַד', כָּל הַעֲשֵׂה מְלֹאכָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מוֹת יוֹמָת
(שמות לא, טו)

כשכתוב "תעשה מלאכה", כלומר על ידי אחרים, כתוב "שבת שבתון". וכאשר לא זכו, אלא נהגו כדברי רבי ישמעאל, שבימי השבוע עוסקים במלאכה "הנהג בהן מנהג דרך ארץ, חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה", שם נאמר "ששת ימים תעבוד וגו' וביום השביעי שבת" ולא "שבת שבתון"², עכת"ד.

וזה הרמז בדברי הזה"ק, שאפילו ב"שבתות דחול" דהיינו שאינם במדריגה גבוהה כרבי שמעון בר יוחאי, שעוסקים רק בתורה ועבודה כל השבוע, והשבת שלהם הוא בגדר שביתה ממלאכה, גם כן לא זזה שכינה מהם.
(ח"א רפה)

איתא בזוהר הק' (זה"ק סוף פר' קורח דף קעט, ב) "לא זזה שכינה מישראל בכל שבתות וימים טובים ואפילו בשבתות דחול".

נראה לפרש על פי דברי אמור"ר הקדוש המאה"ג החתם סופר זצוק"ל זי"ע, שפעמים שכתוב בתורה "שבת" ופעמים "שבת שבתון". והיינו שאם ישראל עושים רצונו של מקום כרשב"י (ברכות לה, ב) שפירש הפסוק (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפוך והגית בו יומם ולילה" לדברים ככתבן, וזכו שמלאכתן נעשית על ידי אחרים והם עוסקים רק בתורה ועבודה, הרי שהשבת איננה רק שביתה ממלאכה שהרי אין הם עוסקים במלאכה, בכל השבוע. ולכן

¹ עיין משניות חגיגה פ"ב מ"ד ובמפרשים.

² בתורה כתיב ב' פעמים תעשה מלאכה בציר"י, בשמות לה, א; ויקרא כג, ג; וגם כאן כתיב יעשה ביו"ד והיינו הך, ובג' מקומות אלו כתיב "שבת שבתון". אבל ב' פעמים כתיב תעשה בפת"ח, בשמות כ, י; ובדברים ה, יד; ובכ' מקומות אלו כתיב "שבת" לבד.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

זכרון להולכים

במלאת שנתיים להסתלקותו של האברך היקר מקדושי מירון הרב יוסף גרינבוים זצ"ל

בן יבלחט"א הרב ברוך צבי הי"ו חתן הרה"ח ר' ישראל כהן הי"ו חתן הרה"ח ר' הילל יחיאל ב"ר אליעזר ז"ל ב"ר אברהם יהודה ז"ל בן רבינו הגה"ק זצ"ל נלב"ע ביום ל"ג בעומר ח"י אייר תשפ"א

מתוך מאמר זכרון שנכתב ע"י הר"ר יוסף מאיר האס הי"ו בימי השבעה, מפי יבלחט"ט חבריו וידידיו בקהילת ויזניץ בחיפה (פורסם בבטאון "קשר איתן" וויזניץ)

של התלהבות מיוחדת והיה פונה אלי באמרו: 'הבה נלמד כעת שעה רצופה תורה לשמה, הבה נשכח מכל העולם כולו ומכל הסובב אותנו, לעשות נחת רוח להשי"ת הרואה אותנו לומדים ובוודאי נהנה מאד מלימודינו'... כמובן שהשעה הזו התארכה לכדי כמה שעות רצופות של לימוד בריתחא וביקוד, אך זו היתה מגמתו האמיתית בלימודו וכפי שהיה רגיל על לשונו תוך כדי הלימוד, לחזור לעצמו פעמים רבות בחשק ובהתלהבות 'המאור שבה מחזירנו למוטב', כאשר עלינו לזכור כי מדובר באברך שבקושי מלאו לו שני עשורים לחייו הצעירים, והנה ידיו רב לו בהשגות עליונות בעסק התורה לשמה ובדביקות".

האברך החשוב הרב מרדכי הוס הי"ו מספר בדמעות על סדר הלימוד האחרון שזכה ללמוד עם ר' יוסל ז"ל בצהרי ערב ל"ג בעומר: "ראינו אצלו שמחה עצומה בעצם לימוד התורה בכל יום מחדש, עבורי היה זה ממש תענוג רוחני נפלא ללמוד עמו בחברותא, עד שהייתי ממתין ומצפה בכל יום לאותה שעה בה אזכה לשבת מולו ולהתנצח יחדיו בפלפולי דאורייתא. גם את הסדר האחרון שלמדנו יחד להבחל"ח סובבה ההשגחה העליונה שאזכה לכך למרות שינוי התכנית הראשונה של הנסיעה למירון, וכך זכיתי להיפרד ממנו מתוך דבר הלכה.

"בתחילה הייתי אמור לנסוע למירון עם האוטובוס של השעה חמש אחה"צ, אולם לאחר שסיפר לי ר' יוסל שהוא רכש לעצמו

"לזאת אהובי בני רחימי לכבדני בתורה ומעשים טובים, אשר היא חייו ואורך בעולם הזה ובעולם הבא..." (שם בהקדמה)

"...אולי התרגלנו קצת לשמוע את התוארים המופלגים הנצמדים כיום לכל דורש, אולם ר' יוסל ז"ל היה בן עלייה יחיד במינו, אברך צעיר שידע והצליח להעלות את גופו הצנום לדרגות רמות ונפלאות בתורה ובעבודת השי"ת, כאשר הנהגותיו והליכותיו מביאות אותו לפסגות רוחניות גבוהות ביותר. כחברותא חשבתי לעצמי פעמים רבות, האם זה אמיתי או שזה רק חלום, עת ראיתי את המתקנות הנלהבת שלו בלימוד. אוי, המתקנות הזו שיכלו למשש אותה בידיים כשעמדו סביבו בשעת הלימוד, הרי הוא הכניס את כל הגן-עדן בתוך הלימוד שלו. איזו בהירות, איזו יסודיות, איזו חדותא דשמעתא, אשרי מי שראה אותו קופץ בשמחה ובגיל עת הצליח להבין את המהלך של הסוגיא לאשורה".

ממשיך האברך החשוב הרב פנחס גרינבוים הי"ו לספור לבן-אחיו היקר ולבכותו: "לא היו דברים אחרים שתפסו אצלו מקום מלבד לימוד התורה ועבודת השי"ת. כחברותא זכיתי לחוש במחיצתו את הנעימות האמיתית של התורה הקדושה, כי ראינו אצלו את הפירוש החי והמוחשי של 'היו משתגעים ומתלהטים אחריה'. כל סוגיא הוא ביקש ללמוד הלכה למעשה, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. תמיד היה מביא עמו ספרי הלכה היורדים לעומק השיתין של הסוגיות ומבקש לדעת מהי המסקנה ההלכתית. לפעמים אף העלה מעצמו שאלות מעשיות העלולות להתרחש בחיי היומיום ואז לדעת את התשובה לשאלה מתוך מה שלמדו זה עתה בסוגיא".

האברך החשוב הרב מנחם אשר פוירשטיין הי"ו מצטרף גם הוא לשיחתנו הנרגשת: "זכיתי לשבת עמו להבחל"ח באותו שולחן בשעת הלימודים בכלל, וכך התענגנו יחד על נועם לימודו הנלהב שהלחיט את האווירה התורנית בכל ההיכל מקצה אל קצה. שמחת התורה קרנה ממנו בשעת לימודו המעמיק, ראינו עליו בחוש כי הוא יונק ושואב את כל חיותו הגשמית והרוחנית מכל שורה בגמרא ומכל דבר חידוש של הראשונים והאחרונים. ניתן לומר כי כל אברכי הכולל חבים לו את החשקות והשמחה שיש להם בעסק התורה, בראותם אותו יושב ולומד בכזו נעימות ובכזו התענגות על התורה הקדושה.

"לא פעם ברצותו להלהיב את האברכים לומדי הכולל בריתחא דאורייתא, היה פונה אל החברותא שלו בסגנון הזה: 'נתאר לעצמנו שאתה יושב בבית-דין ומגיעים אליך לשאול שאלה זו כדת מה לעשות'... וכך, בתוך כמה רגעים הפך המקום כולו לשלהבת אש יוקדת במלחמתה של תורה, זה אומר בכה וזה אומר בכה, עד שנעשים הדברים ברורים וערוכים לתפארה. ומשהגיע לידי הבנה ברורה לאורך מהלך הסוגיא, כמו קפץ וניתר ממקום עמדו בשמחה נלהבת והיה נראה כמי שהודיעוהו כי זה עתה עלה שמו בגורל הפיס והפך להיות 'מיליארדר' בן-רגע, אך אצלו היה זה הרבה יותר מכך, כי כל חפציק לא ישוו בה, היא היתה מושח חייו ונקודת לבבו".

"כשאנו מזכירים את לימודו יש לציין כי לא היה זה לימוד כדי להצליח במבחנים או להתקדם הלאה, היה זה לימוד לשמה כדי לעשות נחת רוח להשי"ת נותן התורה. לפעמים היתה אוחת בו רוח

"...ולבני ד' יאריך ימיכם ושנותיכם בנעימים עם כל אשר לכם, להזכירני לטובה לקבוע עתים לתורה בכל יום ויום..." (קודש הילולים בהקדמה)

ברכת ד' בתורה ובחסידות. כשהביע הלה את הרהוריו לפני ר' יוסל, זו היתה תשובתו הכנה והאמיתית שהותירה אותו פעור-פה: "פעמים רבות עולה בליבי לשיר ולזמר להשי"ת 'א ווארעמע ניגון', 'א סקולענער ניגון', וכך אני יושב ומזמר לפני הבורח בשירי זמרה עם האורגן..."

בסיום המעמד נשמעו דיבורי חיזוק מפי האברך החשוב הרב לוי יצחק שטיינמץ הי"ו, שזכה גם הוא לקשרי ידידות קרובים עם ר' יוסל ז"ל, להבחל"ת. ר' יוסל היה אברך מלא חיות ושמחה תמידית, הוא ממש שפע והשפיע 'געשמאקייט' על פני כל סביבתו. הרהרתי לעצמי היום איך יתכן שאברך כה צעיר וצנום יהיה מלא בכל-כך הרבה שמחה וחיות, אבל האמת היא, שהוא לא החזיק את השמחה רק אצלו אלא העביר אותה הלאה לכל הסביבה. ר' יוסל יקירנו לא הסתפק בכך שהוא עצמו מלא שמחה, אלא ידע גם להעביר ולהשפיע לאחרים את השמחה והחיות שמילאו את כל ישותו.

"זוהי בעצם מעלתו הגדולה, שהרי כולם זוכרים אותו עד כמה היה מופרש מכולם בהיותו עוסק תמיד בתורה ובחסידות בהתמדה וברציפות, כאשר מטבע הדברים אנשים מהסוג הזה עלולים להשרות אולי אווירת מתח ולחץ סביבתם בחוששם שמא יסיגו גבולם בדיבורי הבל שאין להם שיג ושיח בהם, אולם אצל ר' יוסל ראינו שעם כל פרישותו מכלל הציבור בעניינים הגשמיים, היתה סביבו שמחה ותענוג תמידי..."

מוסיף על כך הרב יהושע פאליק וייס הי"ו: "ר' יוסל ז"ל אכן היה לכאורה מופשט ומופרש כליל מכל העולם הזה ומכל הסובב אותו, כי אף פעם לא ראינו אותו עומד סתם כך ומדבר עם אברכים על דא ועל הא, אלא תמיד היה שקוע כל-כולו בלימוד התורה סביב השעון קודש לד', אך עם זאת היה 'מענטש' שכולו שמחה וחיות כלפי הסביבה. כל מי שהכיר אותו גם יזכור אותו לתמיד עם החיוך הנצחי שלו שהיה מעטר את פניו החינניות במתיקות וביופי. מלבד זאת, תמיד היה ניגש אלי להודות לי כגבאי בית המדרש על כל דבר במאור פנים, עד שכבר ידעתי בכל אירוע ובכל כינוס שהתקיים, כי הנה עוד מעט ייגש אלי ר' יוסל גרינבוים ויודה לי בלבביות כדרכו הטובה..."

כרטיס נסיעה לשעה שש, אמרתי לעצמי שכדאי להישאר בחיפה וללמוד איתו כרגיל, והחלפתי כרטיס נסיעה עם מישהו שרכש לשעה שבע. כך זכיתי ללמוד עם ר' יוסל ז"ל בפעם האחרונה, כאשר עלי לציין את גודל שקיעתו והתמדתו באותן שעות של צהרי ערב יומא דפגרא, כשההיכל היה ריק מחציו היות וחלק גדול מהאברכים כבר נסעו למירון, אך הוא היה שקוע כל-כולו בשו"ע ובמפרשים, באמרו שזוהי ההכנה הגדולה לנסיעה לתנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי..."

ר' יוסל גרינבוים ז"ל מדבר אלינו הרבה יותר מהחסידים הקדמונים שאכן העפילו לדרגות רמות ועליונות, כי ר' יוסל הרי הסתובב והתהלך בינינו יום-יום, דעתו היתה מעורבת בין הבריות וכולם נהנו ממנו עצה ותושיה, אך למרות זאת ראה ראינו עד כמה עמקו מחשבותיו ולאילו השגות גבוהות הצליח להגיע בשנים כה מועטות עלי אדמות. בוודאי מחייב הוא אותנו מכל מישהו אחר ללמוד ממנו להשקיע את כל הכוחות בעיקר שבעיקרים, ולהזניח את הטפל שאין בו ממש.

"עלינו להודות להשי"ת על אותה שנה ומחצה בה זכינו ליהנות מאורו הבהיר שהקריין תורה וחסידות על פני כל בני הקהילה, ואני מודה להשי"ת באופן אישי על שזיכני להיות קרוב אליו להבחל"ת ולקנות הרבה קנייני נצח במחיצתו. לא פעם אמר לי בשמחה של מצוה: 'אה, איזו קרבת אלוקים יש לי בשעת התפילה... אצלי התפילה נערכת מתוך ניגונים של דביקות, אנו הרי זוכים לדבר פה אל פה עם השי"ת, איזו זכות גדולה יש לנו בכל יום ג' פעמים... את זאת כולם זוכרים בוודאי, איך היה מתעטף בטליתו ומכסה את פניו לגמרי, מתכנס בתוך עצמו ומפליג בדביקותו עם ניגוני הנשמה שהרטיטו את כל שומעיהם למחוזות נאצלים ביותר, אז תתענג על ד' בשירת המלאכים..."

כאן עלינו להוסיף ולציין מה ששמענו מפי אברך חשוב מבני הקהילה, שהגיע פעם לביתו של ר' יוסל והתפלא לראות אורגן מוצב בפנית הסלון. תמיהתו ותדהמתו היו בפיו כבר במושכל ראשון, מה לר' יוסל גרינבוים הצדיק וה'עובד' המופרש מהעולם הזה לגמרי, עם אורגן הרחוק לכאורה מעולמו ומהשקפתו של אברך כמוהו המלא

תנצב"ה

ברכת מזל טוב

לצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח ר' מרדכי הערשקאוויטש הי"ו לבנו הרה"ח ר' חיים יחזקאל ולנכדו הר"ר יוסף הי"ו להולדת הנכד-הבן משה נ"י

הרה"ח ר' צבי סטביסקי הי"ו לרגל אירוסי בנו הבה"ח יעקב עזריאל נ"י עב"ג הכלה תחי' בת הרה"ח ר' חיים ברזסקי הי"ו מבני ברק

הרה"ח ר' משה הערש בנימין הי"ו ולבנו הרה"ח חיים יחזקאל הי"ו לאירוסי הנכד - הבן הבה"ח אברהם נ"י

עב"ג הכלה תחי' בת הרה"ח ר' עקיבא יצחק גרינברגר הי"ו מירושלים

יהי רצון שיזכו לרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, ויתקיים בהם "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם בהקדמה)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (עפ"י קודש הילולים בהקדמה)

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

גדרי 'תמיד' שנאמרו לגבי נרות המנורה ולחם הפנים

'להעלות נר תמיד, מחוץ לפרוכת העדות באהל מועד יערוך אותו אהרן מערב עד בקר לפני ה' תמיד' 'שתיים עשרה חלות וגו' ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד'

(ויקרא כד, ב-ג; ה-ח)

הפנים אסור שיהא בו הפסקה כל שהיא. ולרבי יוסי, "אפילו סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום, אלא מה אני מקיים 'לפני תמיד', שלא ילין שלחן בלא לחם" (גמרא שם).

ולגבי נרות המנורה איתא (תמיד פ"ג מ"ט), שהטבת חמש נרות קודמת לדם התמיד, והטבת שתי נרות [- הנר המערבי ואחד שלפניו למזרח] אחר דם התמיד. ואם מצאו לנר המערבי שכבה, הדליקו אותו מחדש, ע"ש היטב. ונמצא שלשיתת ת"ק בסידור לחם הפנים, וההלכה כמותו, אי אפשר לומר ד'תמיד' דמנורה קאי על נר המערבי, כי בנר המערבי היתה הפסקה בין הטבה להדלקה³, ולא הוי דומיא ד'תמיד' דכתיב בלחם הפנים.

ולכן היו אומרים לחם, "היזהרו שלא תגעו בשולחן", כי לא תהיה אפשרות להטבילו אם ייטמא, כי אסור שיהיה אפילו רגע אחד בלי לחם, משום דכתיב ביה 'תמיד'. אבל את המנורה היו יכולים להטבילה בין הטבה להדלקה, בזמן שלא היה הנר המערבי דולק בנס. ו'תמיד' דכתיב בה משמעותו חיוב ההדלקה התדיר בכל לילה, כמו שפירש רש"י.

ואפילו רבי יוסי, לא התיר להפסיק בין סילוק הלחם לסידורו אלא דוקא בשבת שהוא יום העריכה, אבל באמצע השבוע וודאי אסור לסלק את הלחם מהשולחן לצורך מה, ולערכו מחדש אח"כ אפילו בו ביום. ולפי זה גם לר' יוסי לא יוכלו להטביל את השולחן כי אם בשבת, בין סילוק ועריכת הלחם, והלוא אין מטבילין כלים בשבת (ביצה י:). ושבות כעין זו גזרו אפילו במקדש, כדאיתא במסכת שבת (דף קנ"ג) ובתוס' שם ד"ה (א).

ומעתה יובן גם מה שכתבו התוס', "ובשעה שלא היה הנס היו דולקין אותה בבקר, כדי להדליק ממנה האחרות". וקשה, מדוע הביאו התוס' את הדין שלכאורה סותר את דבריהם, כי משמע קצת שהדליקוהו מחדש כדי לקיים 'נר תמיד'. אבל לדברינו אתי שפיר, דהיא גופא הוכיחו התוס', שבזמן שלא היה הנס, היו יכולים להטביל את המנורה בבקר לפני שהדליקו מחדש את הנר המערבי, אבל את השולחן לא היו יכולים להטביל, כי 'תמיד' האמור בו הוא ללא הפסק כלל.

ועוד יש להוכיח, מהזמן שלא היה הנס, ד'תמיד' דמנורה לא קאי על נר המערבי. כי מדוע נתנו בו גם אז שמן כמידת חברותיה 'מערב עד בקר' ולא יותר, הלוא יכלה השמן עוד לפני הטבת שתי הנרות, ואף שידליקו אח"כ, מכל מקום לא יקרא בו 'תמיד' ללא הפסקה. אלא וודאי צריך לומר ד'תמיד' לא קאי על נר מערבי, אלא כדפירש רש"י, על החיוב התמידי של הדלקת נרות המנורה. ובוה מיושב הכל ודוק, ונכון בעזרת (דברי התענוגים פרשת תצוה אות קעו) ה' ברוך הוא.

'להעלות נר תמיד', פירש רש"י, מלילה ללילה, כמו עולת תמיד שאינה אלא מיום ליום, עכ"ל. כלומר, 'תמיד' אין פירושו שיש להעלות את הנר שידלק תמיד ללא הפסקה, אלא שמצות הדלקת הנרות היא חובה תמידית מדי ערב.

ומקור פירושו במסכת חגיגה (דף כו). דתנן התם, כיצד מעבירין על טהרת עזרה, מטבילין את הכלים שהיו במקדש. ואומרין להם, היזהרו שלא תגעו בשולחן [פירש"י, ואומרים להם - לכהנים עמי הארץ ברגל. היזהרו שלא תגעו בשולחן - שלא יוכלו להטבילו לאחר הרגל, שאי אפשר לסלקו ממקומו, דכתיב ביה: לחם פנים לפני תמיד].

ובגמרא (שם כו:) הובאה ברייתא המוסיפה על לשון המשנה, היזהרו שזמא תגעו בשולחן ובמנורה. ותנא דידן מאי טעמא לא תני מנורה, שלחן כתיב ביה 'תמיד', מנורה לא כתיב בה 'תמיד'. ופירש רש"י, תמידין האמורין במנורה לא 'תמיד' יומם ולילה קאמר, אלא 'תמיד' מלילה ללילה, כ'תמיד' האמור בעולת תמיד ובחביתי כהן גדול. אבל ביום לא היה דולק, ד'מערב עד בקר' כתיב וכו', לפיכך כל היום אתה יכול לסלקה ולהטבילה. אבל 'תמיד' האמור בשולחן, 'תמיד' יום ולילה הוא, דמשבת לשבת הוא ערוך עליו, עכ"ל.

והתוספות (שם ד"ה מנורה) הקשו, מדוע אין לפרש 'תמיד' ללא הפסק, ותהא המנונה לנר המערבי שהיה דולק כל היום. ותירצו, דנר המערבי רק "מחמת הנס דולק כל היום. ובשעה שלא היה הנס היו דולקין אותה בבקר, כדי להדליק ממנה האחרות". וביאר המהרש"א את דבריהם, שאין לומר שכונת הכתוב 'תמיד' על נר המערבי, "דלא יסמוך הכתוב המצוה על הנס", ע"ש היטב.

ואחר מחילת כבוד תורתו, יש להבין דבריו. הלוא באמת הנס מרומז בכתוב, כדאיתא במסכת שבת (דף כב:) ובמסכת מנחות (דף פו:), 'מחוץ לפרוכת העדות', עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות, אמר רב, זו נר מערבי שנותן בה שמן כמידת חברותיה וכו'. ואם כן, מנלן ש'תמיד' לא קאי על הנר המערבי, ותהיה משמעות 'תמיד' בלי הפסק, כמו 'תמיד' שנאמר בלחם הפנים.

ונראה בעיני בעז"ה ליישב על נכון, דהנה מצינו חילוק גדול בין 'תמיד' שנאמר בלחם הפנים לבין זה שנאמר במנורה. כי לגבי עריכת לחם הפנים שנינו (מנחות צט): "וארבעה כהנים נכנסין וכו', אלו מושכין [- את הלחם מהשבת הקודמת] ואלו מניחין [- את הלחם החדש], וטפחו של זה כנגד טפחו של זה, שנאמר 'לפני תמיד'. רבי יוסי אומר, אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין, אף היא היתה 'תמיד', ע"כ. הרי שלדעת הת"ק, 'תמיד' של לחם

³ דברי רבינו צריכים ביאור, הלוא להדיא שנינו (תמיד פ"ג מ"ט), מצאן שכבו מדשנן ומדליקן מן הדולקים, הרי שמיד כשמצאו שכבה היטיבו אותו והדליקוהו מחדש. ונראה שכונת רבינו, שהדלקה זו לא היתה משום שנאמר 'נר תמיד', אלא כמו שכתב הר"ב שם, שדישנו נרות אלו רק כדי להיות ניכר יפה הפסק שבין הטבת חמש נרות לשתים. אמנם ע"ש בתו"ט מ"ט כ"ב בשם תשו' הרשב"א.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים, להנצחה והודעה על שמחה

נא לשלוח לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.